

שרותים

אדם בשם אחיטוב

מנגנון החושך האמתני

הפך ברבות הימים

לשרות מיקצועי, ממושג, שאין בו הרפתה

במשך שנים רבות לא הודתה ממשלת ישראל בעצם קיומו של שרות הביטחון הכללי, שצמח מתוך שרותי הידיעה (ש"י) של ההגנה. גם כאשר מעליו גרמו לשער רויות לאומיות, אפשר היה לדבר רק בלחש על ה"שקי"בית". מכיון שהצנורה פסלה כל איזכור של קיומו, המציא הטורם הזה את המושג "מנגנון החושך", שהשתרש והפך שם נרדף לשרות במשך שנים.

בימים ההם נחשד השקי"בית בי מעשים בלתי נכונים רבים: הש"י תלת מכלי-האזנה בשולחן-הכ"י תיבה של מאיר יערי, מנהיג הפ"ם, בילוש ועיקוב אחרי מנהיגי המפלגות הציוניות, שליחת סוכנים לאירגוני-מחתרת שהפכו לאי-פעם לפרובוקטורים ולמדורבנים לפעולות בלתי-חוקיות. מעורבותו של מי שהיה סוכן השרו הנרצח ישראל רודולף קסטנר עוררה ס"י מני-שאלה. היו שראו את יד השקי"בית בכל.

רבים מן החשדות האלה התי אשור בדעיבר, כאשר איסר הר" אל עלה מן המחתרת. הראל, מי שהיה ראש השקי"בית לפני ש"י הפך הממונה על כל שרותי-הביטחון וראש המוסד, הודה בפני רוש כי שירת ותי המייסטר של אינטרס המדינה וכן האינטרס של ראש-הממשלה ומפלגתו.

מתחרו עם טאבאק. מאז הצטברו תיקים חדשים רבים ב" ארכיון הענקי של השרות, הכולל עדיין את תיקי הש"י. השרות הש"י תנה. הוא מעדיף להיקרא בשם ש"ב"כ (ראשי-התיבות של שרות-הביטחון הכללי, מתחרו עם "טא באק") ולא בשם שקי"בית, שהפך מטבע-לשון בינלאומית.

מזה שנים רבות שוב אין ה" שרות מעורב בשערוריות פוליטיות. הוא נהג בהתאפקות בענייני גיפסנים, אינו מתערב בעניינים מיפלגתיים. מנהיגים פוליטיים שוב אינם מתלוננים על פעילותו.

האיש שביצע את השינוי היה יוסף הרמלין, המפקד הקודם. כאשר הגיע זמנו לפרוש דאג לכך שאת מקומו יתפוס סגנו, אברהם אחיטוב, שמשפטן גבה-קומה שצמח בשרות, ושדבק בגישה בלתי-מיפ-לגתית. הוא גם נתן לו עצת: להיפגש עם ראש-האופוזיציה, מנחם בגין. אחיטוב קיבל את ה" עצוה, נפגש עם מנהיגי-הרשות, הציג את עצמו.

יתכן שאותה פגישה נחרתה בזיכרונו של בגין, כאשר חל ה" מהפך, הציג אחיטוב לבגין את התפטרותו. אולם, בגין לא קיבל אותה. האיש שהתמנה בימי המע-רן המשך לשרת בתפקידו גם בימי הליכוד. כאשר פוטר, השבוע בא במקומו אדם אחר, שגם הוא אינו קשור במיפלגה.

אי בקרב המימסד. במדינות רבות — אם כי לא בכלן — אין שמו של ראש שרות-הביטחון גש-מר בסוד. כל אדם יודע את שמו של ראש האף-בי-איי האמריקאי (הממלא את תפקידי השב"כ) ושל ראש "הגנת החוקה" הגרמנית, ה" דומה מאוד לשב"כ.

השרות הישראלי מתנגד בתוקף לרעיון זה. אחיטוב עצמו לא הסי ביר זאת רק בנימוקים ביטחוניים, אלא גם בנימוק של מוראל. מאחר שכל השרות פועל בחושך ובאלי-מוניות, עלולה הפירסומה, שתיתן למפקד, לגרום להתערבות הנור-

מות, ואכן, השב"כ הוא אי במי-סד הישראלי — המוסד היחיד, מלבד המוסד, שאין בו הדלפות, תעלולי-פירסומה ויצר של התבל-טות.

בהנהגת אחיטוב, שעמד בראש השב"כ במשך שבע שנים, התי-רחק השב"כ עוד יותר מהתער-בות בעניינים מיפלגתיים. אך אי-אפשר לכתוב את השב"כ "בלתי-פוליטי", מכיון שהוא ממונה לא רק על המאבק בריגול, אלא גם על הפעולה נגד מחתרות, התרבות פוליטית, פיגועים חבלניים וקבר-צות-שוליים מסוכנות. הוא חי בער-לם שכולו פוליטי. הדבר מחייב טאקט רב, ובמיגור הישראלי-היהודי שמר השב"כ בשנים האחר-רונות על פרופיל נמוך.

הדבר לא מנע ממנו לתבוע את מעצרו של "הרב" מאיר כהנא, על סמך מידע סודי שלפיו התכונן לפוצץ את המיסגדים המקודשים לאיסלאם, ולהציע לראש-הממשלה (האחראי על המוסד והשב"כ) לאסור את "כנס ההמונים הער-ביים" בנצרת.

כלי חוק מיוחד. בזירה הבינ-לאומית נמתחה על השב"כ ועל שיטותיו ביקורת חריפה, בעיקר בשל שיטות המיחסות לו ב" חקירת אנשי-מחתרת ערביים בשטי-חיים הכבושים. האירגון אמנסטי (ה"חנינה"), בעל היוקרה העולמית העצומה, הצביע בלשונו המאו-רפת על כך שיש תקופת-זמן, בין מעצרו של חשוד ועד לפתיחת ה" תהליכים המישפטיים או המינ-לתיים נגדו, שבהם יש למעשה חופש-פעולה מוחלט לחוקרי ה" שב"כ. מאות התלונות של עצי-רים ערביים על לחץ, אלימות ואף עינויים, מתייחסות בדרך-כלל לתקופה זו. השב"כ הכחיש את כולו בתוקף, ומצביע על הצלחתו הסרת-החקדים בצמצום מיספר הפיגועים.

בישראל אין השב"כ פועל במי-סד גרת חוק מיוחד (כמו בארצות-הברית) ואין דין אנשיו אלא כדין כל פקיד אחר. המעצרים מבר-צעים עלידי המיטרה. ואילו ב" שטחים המוחזקים פועל השב"כ בתוקף צווים של המושל הצבאי. שם סודי. בניגוד לשמועה שהופצה עלידי העיתונאי דויד ("דודו") הלוי בעיתון אמריקאי, לא התפטר אחיטוב בגלל פקודה שקיבל, כביכול, מידי מנחם בגין שלא לחקור כהלכה את פרשת ההתנקשות בראשי-העיריות בנדה. התפטרותו, שחוכנה זה מכבר, נובעת ממניעים מישפטיים ומאו-רן שרות. הוא עומד להתמסר לעסקים.

על עצם כישלונם גלות עד כה את המתנקשים מדברים חסידי ה" שב"כ בנימה של התנצלות. אין ספק בליבם כי המתנקשים היו יהודים, מאנשי הימין הקיצוני. נר-אה כי השרות, הערוך לפעולה נגד מחטרות ערביות, ערוך פחות ל-פעולה נגד עמיתיהם היהודיים של הקיצוניים הערביים.

בעוד ששמו של אחיטוב נודע בארץ רק השבוע רשמית, היה ידוע מזה זמן בחו"ל, בעיקבות פירסומו של דודו הלוי. שם יור-שו, "ישמר שוב בסוד.

אורחים

השירה הזועקת

שירייהמרד שנה הפעירו את המדינה והזכירו את העמם של שירים אלה מישראלא מי שחזה בערב שבת בתוכנית הטלוויזיה שעה טובה, וזה לרגע של אמת, שהמסך הקטן מתברך בו לעיתים-נדירות, ולא היה זה בגלל צילום סנסציוני או כיגלל

הכמולוגיה צברית שובבה. אשה לא יפה במיוחד, לא מאופרת במ-ייוחד, בלי גיגונים ובלוי התחנח-נויות, פתחה את פיה והתגלתה כ" יפהפיה. היא שרה.

היתה זו שעה טובה של התי-וודעות לאמנות מיוחדת, שמה: מרצדס סוסה.

איש לא שמע עליה בישראל, לבד מכמה יוצאי אמריקה הלטי-נית, שמטיבעם מכורים למוסיקה של ילדותם ושומרים אמונים ל-ציליים ולמיקצים המופלאים של מולדתם. אלה מכירים את מרצדס כאחת הנציגות המיקצועיות והאר-תנסיות של המוסיקה האופיינית לצפון-ארגנטינה, לבוליביה, ל-אורואי ולפרו. ויותר מזה, הם מבינים מה פשר שיה האהבה ל-אדמה, השאיפה לחופש ושירי המ-רד. אותם שירים, שהישראלים כבר שכחו לכתוב מאז "אדמה אדמת", רחומה עד מותי".

נשיבה על הלחיים. מרצדס סוסה מתגלה כמיטען של אנרגיה גם במציאות. פנים בעלי לסתות אינדיאניות, עיניים מלוכסנות קמ-עה וגומות-הן המדגישות. חיוך שיש בו עצב. קשה לזווח אתה להלכה, כי היא דוברת ספרדית בלבד, אבל קל להבין אותה למע-שה. את תיווך השפה עושה נערה בשם אורלי בייגל, שהישראלים חבים לה את התגלית: שכן אורלי — מעריצה גדולה של מרצדס סוסה, שעלתה לישראל ממכסיקו — היתה למורת-הדרך המסורה של הזמרת בביקורה בישראל. מה שאורלי לא צריכה לחרגם זה ה" מבט עמוק והחם בעיניים, תוגה אינסופית ורום של ידירות שהיא מרעיפה על סביבתה, כמו הנשיקה של הלחיים שהיא מעניקה לכל אדם הפותח עימה בשיחה.

גולדת במשעה ביולי 1935. ה" תאריך הזה חשוב מאוד-מאוד. כי זה יום-העצמאות של ארגנטינה, נהן פוחתת מרצדס סוסה את תול-דות חייה. המלים מצלצלות כשי-רים: "גדלתי בטוקומן, עיריה קט-נהקטנטונה בצפון-ארגנטינה. ב"י בשן 25 חיים היה המתחק בני-לבין 1750 קילומטרים. בוקר-בוקר הייתי מתעוררת כשמיימי הרים, משמאלי הרים, לפני מאחר-רי — הרים, הרים. כשבני היחיד, פאביאן, היה בן שנתיים, ראיתי את הים לראשונה בחיי. עד לאו-תו היום היה הים מיסתורי כעבר-ר, והיום הוא מקיף אותי מכל צד ובכל ארץ. קשה לדמיין מה הוא היה לאשה שלא ראתה אותו עד הולדת ילידה הראשון. הים היה עבורי האימה והחרדה. היום הים פרוש למרגלותי, אפילו כאן, בתלאביב."

התקליט הראשון. מרצדס סוסה גדלה עם מגדלי קנייה-סוכר בטוקומן. כל דאגתם היתה לגשם, שכן אדמתם הררית, צחיחה ועיק-שת. את כל לתמם מציאים החקל-אים המרודים מקניה-סוכר, וכאשר ב-1968 סברה הממשלה אחז-עשר מתוך עשרים המיפעלים הציבור-קנייה-סוכר בטוקומן, נישארו רבים ללא עבודה וללא תקווה. היא עז-בה את טוקומן ב-1957, כשנישאה לעמנואלו אוסקר מתאוס, קומפרי-זיטור שאת שיריו היא שרה. היא למדה מיסחר בבית-ספר-תיכון, טרוס-יאוביבטיטאי, מקומי. "לא היתה לי בחירה רבה. בברי-רה ניתנה בין הוראה למיסחר, ואני צריתי מעודי: שירה."

לאחר שנת נישואין נולד בנם בבואנוס-אייס. המעבר מן העייר-רה לעיר הגדולה עבור זוג של חסרי-שם וחסרי-פרוטה היה מתיש. מרצדס, שהיתה כבר אמא, שרה את שיריו של בעלה, שליחה אותה בגיטרה, בפנייה — מין קפה-קונ-צרט אופייני לארצות אמריקה ה" לאטינית. חבר טוב במישרד-התי-גור והתרבות הציע לזוג פרגטות שונות מעבודות עבור המישרד ה-

זמרת סוסה

אין דבר יותר בודד מאמן מול פאשיזם...

ממשלתי. ב-1961 יצא לאור ה" תקליט הראשון.

התקליט הראשון? אף אחד לא האמין בו. מחייכת מרצדס. "היני בו שירים של אהבה, היו בו שיר-רים של אדמה. אנשים בחברת-התקליטים שהוציאה אותו לאור לא הבינו מה רציתי לומר במילים, ולא ראו כל סיכוי שהאחרים יבי-נו אותן. הם צדקו. לא היה זה הרגע המתאים.

"ביגלל אורוגוואי אני קיימת". אומרת מרצדס והחיוך מתרחב ל-צחק בעיניים חות. "אורוגוואי נחנה לי את הכוח לשיר. לחברה בארץ זו מודעות תרבותית עמוקה ורגישות רבה למוסיקה ולשירה. היה לי קהל מסור באורוגוואי."

אבל לשיר בבית זה אחרת. היה זה דווקא התיאטרון השירי לקה"י לה היהודית בבואנוס-אייס ש"י החזיר את מרצדס לארגנטינה, כ" שהיא שרה משיריו של בעלה ומ שיריו של המלחין תזאדה גומז. ב-1964 היתה שנה טובה מאוד. הק"לתי תקליט נוסף והמכירה היתה נפלאה."

סמכה שראימות. ב-1965 נפרדה מבעלה ומן הגיטרה שלו, ונשארה עם הבומבו — התוף ה" אינדיאני המסורתי, שעליו היא מלווה עצמה עד היום. פאביאן, ה" בן, לומד היום בפאריס תאורה" בימתית ועיצוב-מחול, אבל אז היה זקוק לאוכל ולחינוך שידה של אמו לא השיגה לבדה.

אחרי שנה קודרת ורחה השמש בפסטובל קוטאקין, הידוע כפסטי-בל הפולקלור החשוב ביותר של אמריקה הלאטינית. שם זכתה מר-צדס סוסה בפרס הראשון. "לא היה לי אהרן. לא היה לי סוכן, לא היה לי מלווה. עבדתי לבד, שרתי לבד. מכרתי לבד."

השיר, שהפך להצלחה, היה מלא מטאפורות, ושמו סמכה שלא-למות. היא זוכרת את המילים: "אני רואה את היער ואת הדבש / את הפרי והחשק הזה לאהוב / הויכרוך לא יכול לכלות אותי / היום כמו אתמול להגיע אתי / עם הבן לחזור בצורה חדשה."

אני משתגעות מכאב אמה ידידיה, ובאישון-לילה אראה סה, כמו הציל את נפשה ו" את גופה — לאירופה. את הל היא נושאת עד היום ככאב: "דבר יותר בודד מאשר אמן / צב מול פאשיזם, גם אם הוא ז שקולו שר את קולותיהם של רג — הוא בודד, בודד באמת." שיר שוב — גם בארגנטי-במיוחד בארגנטינה. חלומה מרצדס סוסה.